

ÂŞIK ATAROĞLU VE ŞİİRLERİ

Aziz AYVA*

ÖZET

Âşıklık geleneği, kökü İslâm öncesi Türk kültür hayatına dayanan, Türk dünyasının hemen bütününde görülen ve temsilcileri boylara ve coğrafyalara göre ozan, kam, oyun, âşık, vb. adlarla anılan zengin bir kültür birikimidir. Âşık Ataroğlu da bu geleneği en güzel şekilde yaşatan Hadimli (Konya) âşıklarımızdan biridir. Bu yazıda, Âşık Ataroğlu çeşitli yönleriyle tanıtılacak ve şiirlerinden örnekler verilecektir.

ANAHTAR KELİMELELER

Âşık, âşıklık geleneği, Hadim, Ataroğlu

BARD ATAROĞLU AND HIS POEMS

ABSTRACT

The tradition of bard is a rich cultural accumulation. Its roots are based on pre-Islam Turkish cultural life. It can be seen almost everywhere of the Turkish world and its representatives are called, based on clans and geographies, poet, kam, wandering minstrel and play. In this article, Ataroğlu will be introduced in a detailed way and be given examples from his poems.

KEY WORDS

Bard, The tradition of wandering minstrel, Hadim, Ataroğlu

Türk kültürünün değerlerinden biri de âşıklık geleneğidir. Bu gelenek, bugün halk edebiyatı adını verdiğimiz alanın dışında, bağımsız bir kol olarak incelenmektedir. Âşıklık geleneğinin temsilcileri ise Türk kültür çevrelerinde ozan, kam, oyun, yırçı, akın, cırav, vb. adlarla anılan,

Anadolu ve Azerbaycan sahasında geniş bir kullanım alanına sahip olan âşıklardır. Âşıklar, Türk toplumunda tarih boyunca birçok vazife üstlenmişler, toplumun önde gelen, kendisine danışılan bilge kişileri olarak görülmüşlerdir. Nitekim; Dede Korkut Hikâyeleri'nde karşımıza çıkan **Dede Korkut**, Oğuz boylarının müşkillerini çözen, her ne iş olursa görüş bildiren, kahramanlara yol

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı.

gösteren, hikâyelerin sonunda da gelerek *kopuzuyla şadlık/şazılık çalan* bir bilgi tipi olarak görünüyordu. Hatta bugün, Türkistan (Kazakistan, Kırgızistan, vb.) coğrafyasında *âşıkların/ozanların piri* ve kopuzun mucidi olarak da Dede Korkut bilinip sayılmaktadır.

Türk dünyasının hemen her köşesinde gördüğümüz bu gelenele ilgili bilimsel çalışmalar ne yazık ki yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Bunda, şüphesiz bu geleneğin köklü bir geçmişe sahip olmasının ve geçmişten günümüze devam eden bir süreci ifade etmesinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yine de bu konudaki çalışmalar değişik özellikler arz etmekle birlikte bütün hızıyla devam etmektedir. Bir yandan adı sanı unutulmuş, birkaç şiirine cönklerde tesadüf edilen âşıklarımızla ilgili belgeler değerlendirilirken diğer yandan da âşıklık geleneğinin toplumsal hayattaki yeriyle ilgili sosyo-kültürel araştırmalar yapılmaktadır. Âşık edebiyatının şekille ilgili problemleri hakkında da son yıllarda doyurucu çalışmalara imza atılmıştır. Yine; Anadolu sahası ile Türk dünyası âşıklık geleneği karşılaştırmalı olarak ele alınıp bir bütüne bağlanmaya çalışılmaktadır.

Türk dünyası sözlü edebiyat külliyatının oluşturulabilmesi için âşık tarzı ürünlerinin de bilinçli bir şekilde ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Bunun için, sanatını icra eden bütün âşıklar, hayat hikâyeleri, âşıklığa başlayışları, usta-çırak ilişkileri ve şiirleriyle birlikte kayıtlara geçirilmelidir. Bu düşünceden hareketle, bu yazımızda Toroslar'ın bağrından çıkmış, temiz, duru ve akıcı Türkçesiyle dikkatimizi çeken, pek çok şiiri bulunan ve âşık edebiyatının birçok dalında eser verebilen Ataroğlu'nu çeşitli yönleriyle ele alacak, onun âşıklar arasındaki haklı yerini belirtmeğe çalışacağız.

Âşık Ataroğlu, 01.01.1958 yılında Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Yenikonak (eski adı Çuna) köyünde doğmuştur. Yenikonak köyü, 1992 yılında yakınındaki Göynükkışla köyü ile birleşerek Göynükkışla kasabasının bir mahallesi olmuştur. Ataroğlu, eşi ve iki çocuğuyla birlikte hâlen, Konya'nın Merkez Selçuklu İlçesi Bosna Hersek Mahallesi'nde ikâmet etmektedir.

Âşığımızın adı Mehmet, soyadı Atar'dır. Ona bu ad, amcası Mehmet'in askerden hastalanıp gelmesi ve birkaç ay sonra da vefat etmesi üzerine verilmiştir. Ayrıca baba tarafından dedesinin adı da Mehmet'tir. Çanakkale Harbi'nde, şakağına kurşun isabet etmesi sonucu bir gözünü kaybeden dedesi Kara Mehmet; âşığımızı daha küçük yaşlarda, askerden yeni gelen oğlu Mehmet'in genç yaşta ölmesinin hatırasına sürekli kucağına alır, severmiş. Böylece, genç yaşta ölen oğlunun hasretini âşığımızla giderirmiş. Yine böyle bir

günde, âşığımızı kucığına alıp severken sol kolundan bir ağrının tuttuğunu söyleyerek oturduğu yere uzanıvermiş ve dünyaya veda etmiştir. Sonuç olarak âşığımızın adı; geleneksel ad verme kültürümüze bağlı olarak, aile büyüklerinden ve ailede acı hatırası kalan insanlardan birinin adı olarak verilmiştir. Ataroğlu, köyünde baba tarafından dedesi Mehmet'ten (Kara Mehmet) dolayı **Karaoğlanların Mehmet** diye bilinip tanınmaktadır.

Soyadlarını tespit etmek üzere köye gelen nüfus memurlarına köylüler, âşığımızın dedesi Kara Mehmet'i işaret ederek, "Bunun soyadını da *Atar* yazın. Kendisi avcıdır, iyi atıcıdır, iyi silâh atar." demeleri üzerine oradakilerin gülmeleri ve kahkahaları arasında âşığımızın sülâlesinin soyadı **Atar** olarak kabul edilmiştir.

Mehmet Atar'ın baba tarafından sülâlesine Keleşoğulları denilmektedir. Mehmet Atar, Keleşoğlu Fettah'ın torunu Karaoğlan Arif'in oğludur. Keleşoğlu Fettah'ın babası Deli Ahmet Hoca'dır. Deli Ahmet Hoca'nın; Osman, Fettah, Şerife ve Raziye adlarında dört çocuğu olmuştur. Bunlardan Fettah'ın da; Ahmet, Mehmet, Mustafa ve Zela adlarında dört çocuğu olur. Fettah'ın oğlu Mehmet'in de Hacı, Şerife, Hatice, Mehmet, Ayşe ve Arif adlarında altı çocuğu olmuştur. Âşığımızın babası işte bu Fettah'ın oğlu Arif'tir. Mehmet Atar'ın; Tevfik, Anakız, Hatice, Hüseyin, Mustafa, Ahmet, Selime, Bekir ve Ayşe adlarında dokuz kardeşi vardır.

Annesi Kiraz Hanım ise Çanakkale gazilerinden Hüseyin Çavuş'un kızıdır. Kiraz Hanım'ın da Mehmet, Mustafa, İbrahim ve Şerife adlarında dört kardeşi olmuştur.

Eşi Gülay Hanım, Konya'nın Hadim ilçesine bağlı Fakılar (Hadim) köyünden Çolak Hoca diye bilinen Molla Hüseyin Mustafa'nın oğlu Hüseyin Arslan'ın kızıdır.

Mehmet ve Gülay çiftinin Oğuzhan adında bir oğlu, Kiraz adında da bir kızı vardır. Âşık Kul Nuri'den mahlâsını alan Oğuzhan, **Hanoğlu** mahlâsıyla şiirler yazmakta ve babasının ustalığında kendini yetiştirmektedir.

Âşığımızın mahlâsı Ataroğlu'dur. Bu mahlâs ona, 1976 yılında ilk defa katıldığı *Türkiye Âşıklar Bayramı*'nda zamanın usta âşığı Şeref Taşlıova tarafından verilmiştir. Taşlıova, âşığımıza adını, soyadını sormuş ve "Sen de bundan sonra **Ataroğlu** diye anılсын!" diyerek Mehmet Atar'a mahlâsını vermiştir. Tespitlerimize göre Anadolu sahasında Ataroğlu mahlâslı başka âşık

yoktur. O, sadece bir şiirinde soyadı olan **Atar**'ı mahlâs olarak kullanmıştır. Çıracılık dönemi şiirlerinde az da olsa mahlâsız şiirine rastlanmaktadır.

Ataroğlu bir usta yanında yetişmemiştir. Bugün hayıflanarak ifade ettiği bu durumu, çıracılarına gösterdiği ilgiyle gidermeye çalışmaktadır. Bir ustasının olmamasına rağmen âşıklığının, daha çocukluk yıllarından itibaren merak saldığı türkü söyleme ve saz çalma arzusuna dayandığını ifade etmektedir. Küçük yaşta, okumak için gurbete gitmesi de içindeki ateşi körüklemiştir. Ayrıca, ağabeyleri Tefvik, Hüseyin ve Mustafa'nın şiirler yazması âşığımızı gençlik dönemlerinde heyecandırmıştır. Orta öğrenimi sırasında, halk şiirimizin konularından kafiyeye ve redifi öğrenmesiyle o güne kadar acemice olan şiirleri de kendi ifadesiyle söylememiz gerekirse *bir düzene* girmeye başlar.

Sazın onun hayatına âdeta bir tesadüfle girdiğini görüyoruz. Beyşehir (Konya)'de okurken yanlarında kaldığı öğretmen eniştesinin, dolapta asılı duran sazını istemesi ve kendi kendine oyalanması, zamanla da öğrendiği notaları çalması âşıklığının şekillenmesinde önemli bir aşama olmuştur. O, sazını âşıklığının vazgeçilmez bir unsuru olarak görmekte, buna bağlı olarak da şiirlerinde sürekli olarak bu konuyu işlemektedir. Nitekim, **Sazım** adlı şiiri de sazına verdiği önemi göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bu şiirin iki dörtlüğünü aşağıya alıyoruz:

*Babam yollayınca beni gurbete,
Sıkıca tutmuştum elini sazım.
Senin ile gittim gurbetten öte,
Gösterdin sevdanın yolunu sazım.*

...

***Ataroğlu**'m sevdasından vazgeçmez,
Sırlarını senden gayrıya açmaz,
Akordun bozulmaz, düzenin kaçmaz,
Yâr saçından taktım telini sazım.*

Ataroğlu'nun, elimizde 400'e yakın şiiri bulunmaktadır. Âşığımız, şiirlerini önceleri kayda almamıştır. Yine; bir kalemde, karalama şeklinde yazdığı şiirlerinin çoğu, saklanmaya değer görülmediği için bugün elimizde bulunmamaktadır. Âşıklarla yaptığı atışmalar da söylenildikleri ortamlarda kaybolup gitmiştir. Onun elimizdeki şiirleri eski defterlerde, bir kâğıt üzerinde, bazı yayınlarda ve dostlarının arşivlerinde bulunmaktadır.

Şiirlerinin çoğu, hecenin 11'li kalıbıyla yazılmakla birlikte; 7'li, 8'li 14'lü ve 15'li kalıbıyla yazılanlar da vardır. Dörtlük tarzını ağırlıklı olarak kullanan âşğımız yer yer 5 ve 7 mısradan oluşturduğu bentlerle de Şiirler yazmıŐtır.

Ataroğlu Şiirlerinde çeşitli konuları iŐlemiŐtir. AŞk ve sevgi konulu Şiirler ağırlıklı olmak üzere millî ve dinî konular, ilim, tabiat sevgisi, köy ve Őehir hayatı, geçmişe özlem, sosyal ve günlük olaylar, vb. konular, onun Şiirlerinin zengin bir konu dağarcığının olduğunu göstermektedir.

Őiirlerine ad olarak çoğunlukla redif kelimelerini sečen Atarođlu, zaman zaman da konularına göre Őiirlerini adlandırmıŐtır. Yarım kafiyenin sıklıkla kullanıldığı Őiirlerinde tam ve zengin kafiyeler de görölmektedir. Ayrıca, cinaslı tarzda da Őöhret yapmıŐ ve bu dalda ödöller almıŐtır. Bu tarzla ilgili olarak yazılmıŐ bir Őiirinden iki dörtlüğu aŐađıya alıyoruz:

*Gönöl dinlemez ki kanun,
Akıl bile peŐte onun,
Hakk'a gideriken Mecnun,
Leylâ oldu çöle Durdu.*

*Ses verirdi saçın teli,
Saza taksa usta teli,
Kerem'le Aslı misali,
Çok âşıklar yola durdu.*

Âşğımızın çocukluğu köyünde geçmiŐtir. Köyünün kırsal yerleŐim bölgesi ve gelir düzeylerinin düşük oluŐu, onu daha çocukluk yıllarında zorluklarla baŐbaŐa bırakmıŐtır. Onun **YetiŐtik** adlı Şiiri bu gerçekleri iŐlemesi bakımından oldukça önemlidir. Bu Şiirin bir dörtlüğu Şöyledir:

*Hepimiz beslerdi bir yaŐlı peder,
Evlâtlar çoğaldı, büyüdü keder,
Ağam çalıŐmađa gurbete gider,
Yollarına baka baka yetiŐtik.*

Köyde yaŐamanın gereği olarak ailesine yardımcı olmuŐ; zaman gelmiŐ kuzu gütmüŐ, zaman gelmiŐ yaylaya çıkmış, ekin biçmiŐ, düven sürmüŐtür. O, her fırsatta köyüne olan özlemini dile getirir. Köy konulu Şiirlerinin çokluğu da bu özleminin doğal bir sonucudur.

Çocukluğunu köyde yaşayan biri olarak o; sapanıyla kuş avlamış, arkadaşlarıyla *uzun eşek*, *çelik-çomak* oyunları oynamıştır. Bayramlarda geleneksel eğlencelerde bulunmuş, kırlarda salıngaçlar kurup sallanmıştır. O her yıl köyüne üç beş kez gider ve köyüne olan özlemini giderir. Âşığımız, çocukluk günlerine olan özlemini **Çocukluk Yıllarım** adlı şiirinde dile getirmiştir. Şimdi bu şiirin iki dördlüğünü verelim:

*Ancak şimdi anlaşıldı değeri,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?
Elime geçseydi vermezdim geri,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?
...
Çıksam dağ başına, taşa otursam,
Üstümle başımla yere yatarsam,
Tarhana aşına yufka batırsam,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?*

Âşık Ataroğlu, her köy çocuğu gibi ilköğrenimini köyünde, Çuna İlkokulunda tamamlamıştır. Babasının, yaşça da en küçük çocuklarından olan Mehmet'i okutmak isteği ve damadına, "Mehmet'i okutmak istiyorum, öbür çocuklarımı okutmadım ama buna da imkânımız yok, yanınızda götürebilir misiniz, ona bakabilir misiniz?" demesi ve onların da Mehmet'e sahip çıkmasıyla Mehmet'in öğrenim hayatında önemli bir adım atılır. Bunun üzerine Mehmet, 1972-1973 öğretim yılında, Karaman Yunus Emre ve Karaman Anafartalar Ortaokullarına başlar ve orta öğrenimini burada tamamlar. Lise öğrenimine ise Konya'nın Beyşehir ilçesinde memur olan ağabeyi Tevfik'in yanında 1973-1974 öğretim yılında başlar ve Konya Karatay Lisesinden 1975-1976 öğretim yılında mezun olur.

Aynı yıl, Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümüne girmiş, bu bölümden 1979 yılında mezun olarak Trabzon'un Yomra ilçesine bağlı Oymalı Köyü Ortaokuluna sosyal bilgiler öğretmeni olarak atanmıştır.

Âşığımızın mesleği öğretmenliktir. Trabzon'da 1979 yılında başladığı görevini Konya / Güneybağ Ortaokulu, Yozgat Merkez Büyükmahalle Ortaokulu, Yozgat Yerköy Salmanlı Ortaokulu gibi okullarda devam ettirmiş ve 1986 yılında Konya'nın Hadim ilçesine Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürü olarak atanmıştır. 13 yıl süren bu görevinden sonra Konya / Selçuklu Ertuğrul Gazi İlköğretim Okuluna sosyal bilgiler öğretmeni olarak öğretmenliğe geri döner. Hâlen bu okulda sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev

yapmaktadır. Bu arada, öğretmenliğinin dördüncü yılında, Konya'nın Güneybağ kasabasında (şimdi Güneysınır ilçesi) öğretmenken 1983 yılı yazında, dört aylık kısa devre olarak askere alınmış ve Manisa'nın Kırkağaç ilçesinde jandarma er olarak görevini yapmıştır.

Ataroğlu, askerliği kutsal bir görev olarak bilmiş ve daima yüceltmıştır. Onun askerlikle ilgili duygularını **Askerin** adlı şiirinde bulabiliyoruz. Askerlik hatıralarının da izlerini bulduğumuz bu şiirin iki dördlüğünü aşağıya alıyoruz:

*Erler yatağına çağrılınca,
İçinden tutar bir sızı askerin.
Dönmemek, görmemek vardır kaderde,
Okunmaz alnında yazı askerin.*

...

*Bizleri korumak onun davası,
Onun ile rahat kuşu, yuvası,
Ezani, vatani, kutsal sevdası,
Vatan aşkı dolu özü askerin.*

Âşık Ataroğlu; vatanını, milletini çok seven, vatan sevgisini en yüksek değer olarak kabul eden bir kişiliğe sahiptir.

Millî duygularının oluşumunda, okuduğu kitapların büyük etkisi olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmeni olmasının da etkisiyle milliyetçilik anlayışını sağlam temeller üzerine kurmaya çalışmıştır. Onun özellikle; **Uğurlar Ola, Şehit Öğretmenlerimize, İtalya'ya, Avrupa, Zaferin Ardından, Türkiye'm, Türk'ün Polisi, Seviyorum Türkiye'm, Bayrağım, Polisim, Dolu Bu Vatan, Askerin**, vb. şiirleri millî duygularla yazılmıştır.

Âşık Ataroğlu, ilk dinî bilgilerini babası Arif Atar'dan almıştır. Namaz kılmayı, sureleri okumayı daha küçük yaşlarda babasından öğrenmiştir. Güneybağ kasabasında, öğretmenliği sırasında Molla Hoca'dan Kur'an-ı Kerîm okumayı, Osmanlı Türkçesini okuyup yazmayı öğrenmiş ve onun önünde hatim inmiştir. Bunun yanında çeşitli dinî kitapları okumuş, bu konularla ilgili konferansları takip etmeye çalışmıştır. Kur'an tefsirleri, İslâm tarihi, İslâm ilmihâli, peygamberimizin hayatı, hadis kitapları, Mevlâna'nın Mesnevi'si, Abdülkadir Geylanî'nin menkıbeleri, Yunus Emre Divanı, vb. kitaplar okuduğu eserler arasındadır. Ayrıca anne tarafından dedesi Hüseyin Çavuş (Hüseyin Molla)'tan aldığı dersler de onun dinî bilgilerini arttırmıştır. Okumayı çok seven Ataroğlu, arkadaşları arasında kitap okuma, konuları yorumlama günleri

düzenlemektedir. Onun okuma ve öğrenme ile ilgili duygularını şiirlerinden rahatlıkla öğrenebiliyoruz. **Okuyup Yazmalı** adlı şiirinden seçtiğimiz şu dörtlükler onun okumaya ve öğrenmeye verdiği önemi göstermektedir:

*Yol edelim yüce dağı,
Kuralım bir sevgi ağı,
Şimdi teknoloji çağı,
Millet okuyup yazmalı.*

*Aya Türkiye yazdırır,
Ne ezer, ne de ezdirir,
Koyunu kurtla gezdirir,
Çoban okuyup yazmalı.*

Ataroğlu'nun en önemli hasletlerinden birisi de daima doğruluktan yana olmasıdır. O, etrafındaki insanlara karşı daima hoşgörülü, saygılı ve yardımcıdır. Gönül yapmayı seven, morali bozuk olanlara moral vermeye çalışan, insanlara söyleyeceklerini yüzlerine söylemeyi tercih eden, yapacaklarına söz veren, yapamayacaklarına söz vermekten çekinen bir mizacı vardır. Espriyi seven, ancak esprinin dozunu kaçırmayan bir karakteri vardır.

Her şeye sevgiyle yaklaşılması gerektiğini vurgulayan Ataroğlu, sevgi kavramını şöyle şiirleştirmiştir:

*Her şeyden en öncesi,
İnsanı sevmek gerek,
Yaratan'dan ötürü,
Her canı sevmek gerek.*

*Sevgi her şeyin başı,
Eritir dağı, taşı,
Yürekleri hoplatır,
Akıtır gözden yaşı.*

Ataroğlu, şiirlerinden de anlaşılacağı üzere gönül dostluğuna önem veren bir kişiliğe sahiptir. Gönül konulu şiirlerinin bir hayli çok olması da bunu göstermektedir. O, şiirlerinde gönlünü kişileştirmiş ve sürekli olarak onunla dertleşmiştir. **Gönül** adlı şiirinden aldığımız aşağıdaki dörtlükler de bunu göstermektedir.

*Gülmeğe başladım, ağlattın beni,
Uydurdun kendine, ağlattın beni,
Dünya mallarına bağlattın beni,
Ne sen bana karış ne de ben sana.*

*Bazen engel oldun, bana takıldın,
Arpa, buğday oldun yola ekildin,
Beni yola koydun, kendin ekildin,
Ne sen bana karış ne de ben sana.*

Âşık Ataroğlu saz almakta, irticalen türküler söylemekte ve atışmalara katılmaktadır. Âşıklığı dolayısıyla, düzenlenen şenliklere, yarışmalara ve kutlama programlarına davet edilmektedir. 1966 yılında başlayan *Türkiye Âşıklar Bayramı*'na ilk defa 1976 yılında katılmış olup o günden bu yana, bu bayramı sürekli olarak takip etmeye çalışmıştır. Bu bayramlarda, özellikle *yılın yedi Şiiri dalında* olmak üzere birçok birincilik kazanmıştır.

Hadim'de, Halk Eğitimi Merkezi müdürü iken her yıl düzenlediği, yerel ve ulusal basının ilgi gösterdiği, "Gönül Geceleri, Geleneklerimiz / Göreneklerimiz" adı altında çeşitli programlar düzenlemiş; bu programlara birçok âşığı davet etmiş; böylece hem yöre halkının eğlenmesine katkı sağlamış hem de âşıklık geleneğinin bölgede tanınıp sevilmesini sağlamıştır.

Hadim'de görevli bulunduğu süre içerisinde *Hadim'in Sesi* adlı bir haber bülteni çıkarmıştır. Sonradan *Hadim'in Sesi Gazetesi*'ne dönüşen bu yayının her sayısında kültür sayfasını kendisi düzenlemiştir. Burada, âşıklık geleneğinin yanında, halk edebiyatı ve halk bilimi ile ilgili nesir türünde yazılarını yayımlanmıştır. *Hadim'in Sesi Radyosu*'nda da program yapımcısı olarak çalışmıştır. O yıllarda Hadim'de açtığı saz kursunda da birçok gence saz almasını öğretilmiştir.

Âşık Ataroğlu, bir halk edebiyatı ve halk bilimi gönüllüsü olarak Hadim ve Bozkır'ın köylerinde derlemeler yapmış ve Türk halk kültürüne de hizmette bulunmuştur.

Âşık Ataroğlu, öğretmenlik mesleği dolayısıyla; Karaman, Trabzon, Yozgat, Manisa, Sivas, Çorum, Samsun, Amasya, Kastamonu, Çankırı, Ordu, Denizli, vb. iller ile bunların bazı ilçelerini gezip tanıma imkânı bulmuştur. Yine; arkadaşlarıyla düzenledikleri geziler ve âşık programları sayesinde; Ankara, Nevşehir, Kırşehir, Bursa, Eskişehir, Alanya, vb. şehirlerimizi de

gezmiş ve âşıklık mesleğini çeşitli yönleriyle zenginleştirmiştir. Bunda, hiç şüphesiz karşılaştığı ve tanıştığı âşıkların büyük etkisi vardır. Şimdiye kadar birçok âşıkla karşılaşan Ataroğlu; onlarla atışmalar yapmış, şiirlerle mektuplaşmış ve âşıklık geleneği hakkında fikir alış verişinde bulunmuştur. Mektuplarla yazıştığı âşıklar arasında; **Avni Ünsal** (Artvin), **Aslan Uslu** (Samsun), **Temel Turabî** (Erzurum), **Kara Mehmet** (Adana), **Öksüz Ozan** (Konya / Beyşehir), **Özhanî** (Hadim / Göynükkışla), vb. bulunmaktadır.

Âşık Ataroğlu, ayrıca bazı çıraklara da ustalık yapmış, onların yetişmelerine yardımcı olmuştur. Bunlar; yeğeni **Âşık Özhanî** (Hadim / Göynükkışla), oğlu **Hanoğlu**, **Âşık Yorulmaz** (Hadim / Yukarıkızılca), **Âşık Hürmetî** ((Hadim / Sarnıç), **Aslan Uslu** (Samsun), **Âşık Hilâlî**, **Âşık Diyarî** (Konya / Sarayönü) ve **Âşık Akçaoğlan** (Konya) gibi âşıklardır.

Konya'ya gelişinden sonra *Kon TV*'de **Âşıkça** adlı; haftada bir yayınlanan, âşıkların davet edildiği, canlı televizyon programı yapmıştır. Telefonla çeşitli âşıklarımızın katıldığı program; âşık, âşık edebiyatı, âşıklık geleneği, usta âşıklar, âşık karşılaşmaları (atışmaları), vb. hakkında bilgiler ile şiir ve türkü örneklerine yer vermektedir. Hâlen *Yeni Konya TV*'de de **Âşıkların Türküsü** adlı bir programı yürütmektedir. Yine; *Radyo N*'de haftada bir canlı olarak oğlu **Hanoğlu** ile **Âşıklar Kahvesi** adlı bir program yapmaktadır.

Ataroğlu, âşıklık geleneğini hemen bütün zenginlikleriyle icra etmektedir. O; hikâyeler tasnif etmekte, âşık toplantılarında, radyo ve TV programlarında bunları günlerce, hatta haftalarca anlatmaktadır. **Çoban Uçtuğu Kayası**, **Deli Ahmet Hoca**, **Âşık Halil**, **Yaralı Top**, **Yusuf ile Nasif**, **Nerde Benim Gazlı Sobam**, **Sahip Çıkmayan Cenaze**, **Yörük Kızı**, vb. adlı hikâyeleri tasnif etmiş ve anlatmıştır.

Âşığımızın muamma dalında da başarılı örnekler verdiğini söyleyebiliriz. Örnek olması bakımından bir muammasını aşağıya alıyoruz:

*O bir kanatlı kuştur, uçuyor ilden ile,
Her şeyde olur ama onda bulunmaz hile.
Bazen beyaz bir bulut, bazen kara bir duman,
Kimisini güldürür, kimisine verir çile.*

(Aşk)

Âşığımızın uğraşları arasında avcılık önemli bir yer tutar. Yetişme şartlarının etkisiyle o, dağlarda gezmeyi, avlanmayı, ateş yakmayı çok sevmektedir.

Ataroğlu'nun edebiyatla ilgisi daha ilkokul yıllarında başlar. O, köy ilkokulundan her iki günde bir kitap alır okurdu. Hatırlayabildiği bu kitaplar; kahramanlık hikâyeleri, Binbir Gece Masalları, Ömer Seyfettin'in hikâyeleri, Kerem ile Aslı, Âşık Garip, Köroğlu, vb. Türk kültürünün önemli eserleridir. Çocukluğunda, seyyar satıcıların köylere kadar getirip sattığı, Karacaoğlan, Sürmeli Bey, Âşık Garip, Kerem ile Aslı, Hz. Ali'nin Cenkleri, vb. yazma veya matbu eserler de âşıklığının oluşmasında etkili olmuştur. Türk edebiyatının şiir, roman, hikâye, deneme, vb. türlerinde de birçok eseri okumuş ve kendini yetiştirmiştir.

O, Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç gibi şairlerin şiirlerini zevkle okumuş ve onlardan etkilenmiştir.

Ataroğlu, **Âşıkların Türküsü** adlı bir türkü kaseti çıkarmış ve **Ozan Gözüyle Ozan Sözüyle** adlı bir de şiir kitabı yayımlamıştır. Şiirlerin konularına göre sınıflandırıldığı bu kitabında Ataroğlu'nun 81 şiiri yer almaktadır. Ataroğlu'nun şiirlerine toplu olarak rastlayabildiğimiz bir kaynak ise Prof. Dr. Saim Sakaoglu'nun danışmanlığında hazırlanan, kendisiyle birlikte üç âşığı konu alan bir bitirme tezidir: Abdurrahman Uslu, **Konyalı Üç Âşıktan Derlemeler Abdullah Coşkun-Mehmet Atar[oğlu]-Zekeriya Özhan**, Konya 1998, 95 s. Tezin 19-58. sayfaları arası Ataroğlu'na ayrılmıştır. Burada; âşığımızın hayatı, âşıklığa başlayışı, âşıklık hakkındaki görüşleri ve şiir tekniği gibi konular mülâkat şeklinde ele alınmış, devamında da, hikâyeleriyle birlikte 17 şiirine ve bir de hikâyeli türküsüne yer verilmiştir.

Ataroğlu'nun, çeşitli zamanlarda ve yayın organlarında, fazla olmamakla birlikte şiirleri yayımlanmıştır. Şiirler ve yayınlandıkları yerler şöyledir:

1. Hadim Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Haber Bülteni, 1989?, 1 (1), s. 8.

Bültende, âşığımızın *Halk Eğitimin* (s. 8) adlı şiiri yayımlanmıştır.

2. Hadim Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Haber Bülteni, 1991?, 1 (2), s. 1 ve 5.

Bültende, âşığıımızın, Hadim Halk Eğitimi Merkezi Müdür Yardımcısı Yaşar Zontur'a ithaf ettiği, *Yaşar Bey'in Ardından* (s. 1) ve *Harman Zamanı* (s. 5) adlı şiirleri yayımlanmıştır.

3. Hadim Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Haber Bülteni, 1993?, 1 (3), s. 3.

Bültende, âşığıımızın *Şehit Öğretmenlerimize* (s. 3) adlı şiiri yayımlanmıştır.

4. Doğa Kent Hadim, Hadim, 1994?, Hadim Kaymakamlığı Kültür Yayınları.

Kitapta, Ataroğlu'nun *Hadim İlçesi* (s. 7) adlı şiiri yayımlanmıştır.

5. Şairlerden, Konya 1998, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları: 26, 77 s.

Kitapta, Ataroğlu'nun kısa özgeçmişi ile *Kırk Birin İçindeyim* (s. 54) adlı şiirine yer verilmiştir.

6. Şairlerden Seçmeler (iç kapakta **Şiir Şöleni**), Konya 2000, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları: 35, 56 s.

Kitapta, Ataroğlu'nun kısa özgeçmişi ile *Sevdalar* (s. 55) adlı şiirine yer verilmiştir.

7. Prof. Dr. Saim Sakaoğlu (hızl.), Konya Üzerine Şiirler, Konya 2002, Konya Ticaret Odası Kültür ve Eğitim Yayınları: 27, 500 s.

Kitapta, Ataroğlu'nun *Hadim*, (s. 453), *Hadim'in* (s. 454) ve *Hadim İlçesi* (s. 455) adlı üç şiirine yer verilmiştir.

8. Feyzi Halıcı (hızl.), Halk Şairleri Ana Şiirleri Güldestesi, Ankara 2002, Gür-ay Ofset Matbaacılık, 58 s.

Kitapta, Ataroğlu'nun *Anam* (s. 8) adlı şiiri bulunmaktadır.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

HATIR

Bir hatırdır tutturduk,
Bilmem kimginin hatrı?
Bir karınca su içti,
Yıkıldı filin hatrı.

Gökte döndü savruldu,
Yere indi savruldu,
Ateş yandı savruldu,
Yok muydu külün hatrı?

Saçımızı döktüler,
Sonra peruk çektiler,
Şimdi de saç ektiler,
Çiğnendi kelin hatrı.

Bir ileri, bir geri,
Işıtsa el feneri,
Fener aldı hüneri,
Nerede pilin hatrı?

Dağları seslettiren,
Kovanı süslettiren,
Arıyı beslettiren,
Yaptığı balın hatrı.

Ayak çıplak ve yaya,
Mecnun koğu Leylâ'ya,
Ve kavuştu Mevlâ'ya,
Bitti mi çölün hatrı?

Sazımdaki süs güzel,
Alınan nefes güzel,
Desek sade ses güzel,
Kalmaz mı telin hatrı?

Ataroğlu'm uy cana,
Doyar mı hiç can cana?
Sığar mı bir fincana?
Kırk koca yılın hatrı.

BAHARDAYIM

Ya zararda, ya kârdayım,
Kararsız bir karardayım.
Bir yanımda yaz mevsimi,
Bir yanda tipi, kardayım.

Seher yeli benden yana,
Es, koklayım kana kana,
Yârdan selâm getir bana,
Kurtar beni, çok dardayım.

Derde derman bir söz eyle,
Yâr sözünde olmaz hiyle,
Gel gönlümü ferah eyle,
Çoktandır ahuzardayım.

Ataroğlu'm yol açarsa,
Yâr çağırır kol açarsa,
Dost bağında gül açarsa,
Ben o zaman bahardayım.

HEPSİ BİZİM TÜRKÜMÜZDÜR

Türkülerle başlayalım,
Hepsi bizim türkümüzdür.
Türkülerde yaşayalım,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Azerice dağlar kızı,
Kerküklü'den hoyrat kızı,
Sivas elde çaldık sazı,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Erzurum dağları duman,
Ege'nin zeybeği yaman,
Konya'da, "Konyalım" aman,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Esmeye deli rüzgar,
Trakya'dan bize uzar,
Trklere değmen nazar,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Karadeniz horon teper,
Silifkeli yoğurt yapar,
Yozgat'tan sürmeli kopar,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Yanıyor ukurovası,
Bir yanda barak havası,
Ankara'nın Hdaydası,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Amasya'da deldik dağı,
Kırşehir'de duy bozlağı,
Kayseri'de Gesi bağı,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Urfalı'yım der ezeli,
Dadaloğlu, AfŐar ili,
Köroğlu'nun amlıbel'i,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Adı Yemen gl imen,
YeŐil rdek gelir hemen,
Sakın ayıralım demen,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Allı turnam uçar yöre,
Seher yıldızaına are,
Başı duman pare pare,
Hepsi bizim türkümüzdür.

Ataroğlu'm ne hâldeyim?
Mızrap, perde ve teldeyim,
Uzun ince bir yoldayım,
Hepsi bizim türkümüzdür.

MAZİ AYNASI

Mazi aynasına gözüm takıldı,
Kırk beş yılı görüyorum orada.
Gurbete çıkarken tatlı anamı,
Hasret ile sarıyorum orada.

Bu aynada her hâlimi seyrettim,
Gâh bu güne geldim, gâh geri gittim,
Kaçan mevsimlerin ardından yettim,
Yorulmazı yoruyorum orada.

Seyrettim gurbetten mektup yazdığım,
Seyrettim dağlarda, avda gezdiğim,
Seyrettim yaylada çiğdem kazdığım,
Cıngırşıklar kuruyorum orada.

Oyuncak olsa da yoktu saatım,
Oyun oynamaktı bütün sanatım,
Çamurdan araba, değnekten atım,
Daha çocuk duruyorum orada.

Gurbete yollandım küçük yaşımda,
Babam öldü, kara duman başımda,
Derslerimi ezberlerim düşümde,
Zorlu çaba veriyorum orada.

On dört yaşındayken tanıştım sazla,
Saz ile inledim yanık avazla,
Ağladığım günler gülmekten fazla,
Tellerime vuruyorum orada.

Bir yanda yeŐillik, bir yanı sarı,
Kazancımdan fazla gördüm zararı,
Geçiyor mrmn yazı, baharı,
YavaŐ yavaŐ eriyorum orada.

Aynanın içinde güneŐler dođmuŐ,
Aynanın içinde yağmurlar yađmıŐ,
Aynanın içinde çocuklar sıđmıŐ,
Adlarımı soruyorum orada.

Ataroğlu'm yanıyorum ateŐte,
Gl bitmiŐti mazi denen ağata,
Resimlerim benden hep küçük yaşta,
Akranımı arıyorum orada.

ÇOCUKLUK YILLARIM

Ancak Şimdi anlaşıldı değeri,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?
Elime geçseydi vermezdim geri,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

N'iderdim de bu yaŐımı n'iderdim?
YaŐım büyüdükçe çoğaldı derdim,
Köyün yaylasında oğlak gderdim,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

ıksam dağ başına taşa otursam,
stmle başımla yere yatarsam,
Tarhana aşına yufka batırsam,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

Dileğimi ben babamdan dilerdim,
Gıdıklasalardı hemen gülerdim,
Burnumu da kollarıma silerdim,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

Kimi bilirdim ki kimi tanırdım,
Misafir gelseydi hep utanırdım,
Kara lastiği ben iskarpin sanırdım,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

Ataroğlu'm eve şenlik katardım,
Sapan yapar serçelere atardım,
Ebeme sarılır öyle yatardım,
Nerde benim o çocukluk yıllarım?

VARAYIM

Dost haber yollamış tez gelsin diye,
Bekle, kış bahara ersin varayım.
Şimdi dağlar duman, yollarda buz var,
Şöyle bir göz gözü görsün varayım.

Sıcak kovalasın soğuklar kaçsın,
Tabiat uyansın, çiçekler açsın,
Keklikler ötüştün arılar uçsun,
Yeşillikler dağı sarsın varayım.

Kendi derdim ile çaldım sızladım,
Diyemedim yüreğime gizledim,
Sizler ile muhabbeti özledim,
Yârenler meclisi kursun varayım.

Sohbette bencillik terk edilmeli,
Sohbet, sevdalara gark edilmeli,
Sohbette yokluğum fark edilmeli,
Sevenlerim beni sevsin varayım.

Gönül yola çıkmak ister baharda,
Hayat kalmıyor ki aynı ayarda,
İşin gerçeğiye elimiz darda,
Devlet biraz harçlık versin varayım.

Biraz kahreyledim, feleğe küstüm,
Dostu kırmak değil hiç benim kastım,
Őimdilik mektupla yetin ey dostum!
Hele bir selâmım varsın varayım.

Ataroğlu'na sen demiŐsen buyur,
Senin çağırmana demez ki hayır
Benim için gönlünde bir yer ayır,
Beklet bir köŐeyi dursun varayım.

SEVDALAR

Her gönülde ayrı renkte bitiyor,
Sır yüklüdür, çözülmemiŐ sevdalar.
Gözlerimde buram buram tütüyor,
Türküleri yazılmamıŐ sevdalar.

Bir taraf sönerken yanar ötesi,
Bir taraf habersiz tanır ötesi,
Sevdalarım vardı sınır ötesi,
Gurbet kaldı gezilmemiŐ sevdalar.

Sevdalar yamaçta özlüyor düzü,
Sönmez ama belki küllenir közü,
Doludur gözleri, soluktur yüzü,
Hangi çağda üzülmemiŐ sevdalar?

Kimisinin tarlasında ekinmiŐ,
Kilimlerde motif motif dokunmuŐ,
Destan olmuŐ, dilden dile okunmuŐ,
Hiğbir zaman ezilmemiŐ sevdalar.

Bazısı karadır, yüreğe çöker,
Bazısı dumandır dağlara çeker,
Bazısı diyemez boynunu büker,
Daha çoktur çözülmemiŐ sevdalar.

Birinde nazlıdır çiçek misali,
Birinde oynaktır köçek misali,
Havada, karada böcek misali,
Bir kararda dizilmemiş sevdalar.

Sevdalar var sırma saçta ve kaşta,
Sevdalar var derin derin bakışta,
Sevdalar var çeyizdeki nakışta,
Antikadır, kazılmamış sevdalar

Sevdaı sevdanın elinden nider?
Ataroğlu bile elinde heder,
Benimle beraber mezara gider,
Ambalajı bozulmamış sevdalar.

KOCAMAYAN GÖNÜL

Benle kocamayan gönül neyime?
Başıma belâlar açar da gider.
Beraber yürürken menzile doğru,
Yarı yolda koyar kaçır da gider.

Boş bırakmaz hayalinde, düşünde,
Baştan çıkar, seksen doksan yaşında,
Yorar beni koştururken peşinde,
Atlar daldan dala uçar da gider.

İşine gelmezse ayrılır kopar,
Düşer çukurlara yolundan sapar,
Kısa günde belki kırk hata yapar,
Göğüken ekini biçir de gider.

Geçen ömrü boşa saydırabilse,
Beni de kendime uydurabilse,
Yârime sözümünden caydırabilse,
Her gün bir sevgili seçer de gider.

Doyamaz lezzete, doyamaz tada,
Rezil eder beni yabana yada,
Nice hevesleri kalır dünyada,
Ölürken gözünü açar da gider.

Ataroğlu’m der ki: “Düşmez yakamdan,
Hoşlanır şöhretten, şandan, makamdan,
Dünyayı çok sever, gelmez arkamdan,
Belli ki gönülsüz göçer de gider.”

MEKTUP

Mektup selâm söyle dosta, ahababa,
Uçacağım, git sılama haber ver.
Allı pullu güzellerden yârimi,
Seçeceğim, git sılama haber ver.

Yağmur bol aldı mı nisan ayından,
Mor kuzusu kuzladı mı koyundan,
Yüksek yaylasının soğuk suyundan,
İçeceğim, git sılama haber ver.

Dağlar bar oldu mu kurt ile kuşa,
Keklikler sekti mi kınalı taşa,
Sinemde biriken derdi gardaşa,
Açacağım, git sılama haber ver.

Tabi işlerimiz sarmazsa sarpa,
Şimdi daha küçük, büyüsün körpe,
Ağustos ayında buğdayla arpa,
Biçeceğim, git sılama haber ver.

Yayığında yayılan o yağından,
Türlü tatlar saklı üzüm bağından,
Nevruzlu, lâleli sümbül dağından,
Geçeceğim, git sılama haber ver.

Ataroğlu’m böyle dertli kalınca,
Sevinirim sizden haber alınca,
Allah izin edip nasip olunca,
Göçeceğim, git sılama haber ver.